

**Teatr Współczesny,
Wrocław**

TEATR WSPOLCZESNY

UIT WROCLAW

De Pest

Albert Camus

21, 22 juni 1984: Amsterdam
Bellevue
20.30 uur

DE PEST

naar motieven van de roman van

Albert Camus

toneelbewerking, tekst-
keuze, toneelbeeld,

regie

muziek

assistent regie

Kazimierz Braun

Zbigniew Karnecki

Andrzej Bielsi,

Daire Brennan-

Holahan

Rolverdeling

Dr Rieux

Dr Malbou

Huismeester

Rambert, journalist

Tarrou

Vader Gustav

Grant

Kampcommandant

Huismeestersvrouw

Verpleegster I

Verpleegster II

Verpleegster III

Verpleegster IV

Rat I

Rat II

Rat III

Rat IV

Een vrouw

Andrzej Mrozek

Edwin Petrykat

Zdzislaw Kuzniar

Maciej Reszczyński

Andrzej Wilk

Zbigniew Gorski

Andrzej Bielski

Boleslaw Abart

Teresa Sawicka

Marlena Milwiw

Maria Zbyszewska

Elzbieta Golinska

Grazyna Korin

Kazimierz Zadrozny

Thomasz Lulek

Jan Blecki

Kazimierz Wysota

Halina Rasiakowna

Molièretoneelspelers

Boleslaw Abart

Maria Zbyszewska

Marlena Milwiw

Elzbieta Golinska

Grazyna Korin

Teresa Sawicka

Met Nederlandse mede-
werking van

Margreet Kooistra

Maartje Nevejan

Eric de Vogel

Mark Rietman

Geert Lageveen

Met dank aan Joanna Bilaska

TEATR WSPOLCZESNY UIT WROCLAW

Het Teatr Wspolczesny ('hedendaags theater') uit Wroclaw is 35 jaar oud. Het begon als een mengeling van een basisopleiding voor toneelspelers en een zeer ouderwets reizend theatergezelschap, gespecialiseerd in boulevardtoneel.

Het theater bespeelde de hele regio van Laag Silezië. Wroclaw groeide snel uit tot een grote stad vol studenten en artiesten die niet van plan waren de gangbare paden opnieuw plat te treden.

De voorstellingen van de theaters uit Wroclaw genoten al spoedig grote bekendheid in Polen. Zo was er Grotowski's studio gevestigd, werkte Flaszen er en maakte Tomaszewski's mimetheater er voor het eerst furore.

In de jaren zestig kwamen in het theater aan de Rzernicastraat een aantal jonge en ambitieuze regisseurs werken: Hübner, Jarocki en Witkowski. De naam 'hedendaags' stamt uit die dagen. Vanaf het moment dat dit theater zijn artistieke credo duidelijk had gemaakt, werd ook samenwerking gezocht met een aantal auteurs.

De eerste was Tymotheusz Karpowicz van wie het stuk **De Groene Handschoenen** in de regie van Witkowski de meeste indruk maakte. Later kwamen daarbij Tadeusz Rozewicz en ook Helmut Kajzar, die veel te vroeg stierf. Zijn belangrijkste stukken zijn: **Het vertrek van de hongerlijder** en **De drie kruisjes**. Na zijn dood werd nog zijn stuk **De koeienstal** aan het repertoire toegevoegd. Hoewel al deze schrijvers van grote invloed waren, is het toch vooral Rozewicz' naam die het meest opvalt.

Kazimierz Braun

Het 'hedendaags theater' werd nog extra versterkt door de komst van Kazimierz Braun, een ongewoon artiest, regisseur en schrijver, die het theater overnam op het moment dat het aanvankelijk elan wat taande. In een paar jaar werd het theater omgebouwd tot een goed lopend bedrijf, dat zeer gevoelig reageerde op de spanningen in de maatschappij. Het ging niet op zoek naar compromissen, maar zocht altijd naar mogelijkheden om de mens te steunen in zijn morele recht, het koos de 'zijde van het slachtoffer' om met Camus te spreken. Men zocht nieuwe vormen, ongewone theaterruimtes, men veranderde de relatie tussen toeschouwer en acteur, waardoor een levendiger soort theater kon ontstaan.

Het effect van deze nieuwe benadering zorgde ervoor dat het gezelschap een geheel andere publieksgroep wist te interesseren, het werd het theater van studenten, van de jonge generatie, ook al vervreemde het traditionele publiek er niet van.

De grote triomf van Braun kwam met zijn opvoeringen van **Het witte huwelijk** van Rozewicz, dat bijna 600 voorstellingen haalde. Verdere successen waren ondermeer: **Anna Livia** naar Joyce, twee versies van **Dziady** van Mickiewicz, **Operetka** van Gombrowicz, **Geboortecijfer** van Rozewicz en **De Pest** van Camus.

Er werd veel naar het buitenland gereisd: Spanje, West-Duitsland, Ierland, Griekenland. Braun heeft ook in de Verenigde Staten en in West-Duitsland geregisseerd.

naar dorpen en gehuchten

Het 'hedendaags theater' reist ook veel naar het platteland van Polen. In een speciaal door de jonge regisseur Jacek Weksler ontworpen programma worden dorpen en gehuchten bezocht met stukken die geen grote theateraccommodaties vereisen. Zo'n voorstelling geeft vaak aanleiding tot belangrijke en diepgaande gesprekken over problemen die normaliter in zo'n afgesloten gemeenschap zelden aan de orde komen.

Het is de ambitie van dit ensemble om naar de letter hedendaags te zijn, al wil dat niet zeggen dat er geen Shakespeare of Mickiewicz gespeeld kan worden. Het gaat over wat nú belangrijk is. De opdracht aan het theater is, om Norwid's woorden daarover aan de halen: 'Een grote collectieve plicht'.

Braun's uitgangspunten

Kazimierz Braun heeft veel belangwekkende producties geleid in Polen en ook daarbuiten. Hij houdt zich eveneens bezig met de theorie en de geschiedenis van het theater. Een aantal uitgangspunten die hij daarbij hanteert laat zich als volgt formuleren:

*Het theater van de toekomst moet de openbaarheid dienen en absoluut vrij zijn. De theaterruimte moet dienstbaar gemaakt worden aan de dramaturgen.

*De toneelspeler is altijd objectief, nooit subjectief. Dat lukt alleen als de acteur letterlijk op niet al te grote afstand van het publiek staat. De toeschouwer moet zelfs de oogbewegingen van de spelers kunnen zien.

*De wisselwerking tussen acteur en publiek hoeft niet altijd actief te zijn, maar moet voortdurend mogelijk zijn, en wel in iedere situatie.

*De theaterruimte dient het trefpunt te zijn om samenbundelingen mogelijk te maken en toenadering teweeg te brengen.

*Ieder theaterstuk laat mensen zien die onderweg zijn tussen hemel en aarde, op zoek naar geheimen; het theater is de overwinnaar.

OVER DE PEST NAAR ALBERT CAMUS

BEWERKING KAZIMIERZ BRAUN

eerste deel

De voorstelling begint op het toneel. De toeschouwers worden door vier barse kelners rondom een tafel opgesteld. Het toneel stelt een keuken voor van een gegoede burgerfamilie. Het avondeten wordt door de vrouw des huizes opgediend, terwijl Franse accordeonmuziek klinkt.

In deze scène breken de vier kelners in. Aanvankelijk serveren zij de maaltijd, maar al gauw echter gaan ze zelf aan tafel zitten en verlangen bediend te worden.

scènewisseling

De keuken verandert in een operatiezaal. Artsen en verpleegsters staan rondom een operatietafel. Men spreekt over een zekere bacil, die alle kenmerken vertoont van de pest maar, vanwege kleine afwijkingen van de klassieke beschrijving, toch niet als zodanig gediagnostiseerd wordt.

De kelners verdelen het publiek in drie groepen. Deze worden door het hele theater gedreven tot in het centrum van de pest. De toeschouwer moet drie fasen doormaken:

1. In zijn werkkamer schaaft de ambtenaar Grant aan de eerste zin van zijn boek: 'Op een mooie morgen van de maand mei reed een elegante amazone op een prachtige hengst door de bloeiende lanen van het Bois de Boulogne'. Bij dit werk wordt hij steeds gestoord. Eerst door een luidspreker vanaf de straat, dan door de radionieuwsdienst en uiteindelijk door de telefoon. Aanvankelijk gaat het over enkele rattenkadavers, dan om honderden en tenslotte om duizenden. In een hoek luistert een ziekenbroeder mee.
 2. In een ziekenhuiskamer staan links en rechts twee bedden, in het midden van de kamer een kelner. Steeds opnieuw trekt hij lakens en slopen weg. Twee verpleegsters maken de bedden steeds weer met schone lakens op. Twee artsen zien toe: 'Geen uitvluchten Rieux, u weet net zo goed als ik wat het is'. 'Ja (....) het is nauwelijks te geloven, maar alles wijst erop dat het de pest is'.
 3. In een catacombe-achtige ruimte preekt de Jezuiet Gustav: 'Ook de ergste beproeving is voor de Christen nog een
-

zegen (....). We moeten niet proberen de aanblik van de pest te verklaren, maar moeite doen eruit te leren wat mogelijk is'.

Met een zoeklicht houdt een kelner de pater en de luisteraars onder controle.

Tussen de verschillende speelplaatsten ontmoet het publiek steeds de journalist Rambert, die niet in deze stad woont. Hij zoekt naar verklaringen voor het opdringen van de publiek. Later zal men meemaken hoe hij tevergeefs een doorlaat-pas tracht te krijgen om weg te komen.

tweede deel

Het publiek zit nu gewoon op de tribune. Een ceremoniemeester kondigt de comédie 'Les Femmes Savantes' van de heer Molière aan. Het doek gaat op en men ziet een decor uit de tijd van Louis XIV; twee 'femmes savantes' staan te converseren.

Een kelner treedt naderbij en een 'femme savante' stort neer. Het doek gaat neer. Het doek gaat weer op. Opnieuw treedt de ceremoniemeester naar voren. Dit herhaalt zich vier keer, steeds hectischer. Bij de vierde keer gaat het zo snel dat de 'femme savante' geen tijd meer heeft haar kostuum goed aan te trekken voor het doek opgaat. De pruik valt voor haar gezicht, ze verstart en begint om de situatie te lachen. De anderen lachen mee. Dan treden de kelners naar voren. Allen storten neer en de kelners spelen het stuk verder. Het wordt helemaal niet komisch, zelfs de travestie niet. Het spel gaat helemaal de mist in, tot alles op het toneel kapot is.

De kelners scheiden het toneel van de publieksruimte door prikkeldraad te spannen.

Het slot.

Een eenvoudige arbeidersvrouw hangt de was over de prikkeldraadomheining te drogen. Temidden van de pest gaat het leven door. Er is nog hoop.
